

*Dr. Vida Sándor**

A KÖZÖSSÉGI VÉDJEGY HASZNÁLATÁVAL SZEMBENI ELVÁRÁSOK – A TERÜLETI TERJEDELEM KÉRDÉSE

A közösségi védjegy oltalma egységes, az Európai Unió egész területére kiterjed: konkrétan mind a 27 tagállamra.

Akárcsak a nemzeti védjegyekkel szemben, a közösségi védjegyekkel szemben is az az elvárás, hogy azokat használják, és azok tulajdonosai éljenek a számukra biztosított kizárólagos joggal. Ellenkező esetben szankcióknak lehetnek kitéve: használat hiányában az oltalmat megszüntethetik, jogérvényesítésben (felszólalási, törlési eljárásban, bitorlási perekben) korlátozva lehetnek.

A közösségi védjegy létrehozását követően a használat vonatkozásában rövidesen felvetődött a kérdés: milyen területen szükséges a használat, hogy az jogfenntartó hatású legyen.

A kiindulást a KVR. 15. cikke¹ jelenti, amely a „Közösségben” történő használatról beszél.

Történeti előzmények

A Közösségben való használat követelménye, illetve a „Közösségben” szó többféleképpen értelmezhető. Ezért már húsz esztendővel ezelőtt az EU Tanácsa és Bizottsága (akkor még az EK Tanácsa és Bizottsága) célszerűnek látta közös nyilatkozatban jogértelmezést nyújtani, és azt közölni, hogy „egyetlen tagországban történő használat is elegendő.”² A BPHH (Belső Piaci Harmonizációs Hivatal, Office for Harmonization in the Internal Market, OHIM), valamint a tagországok hosszú ideig ezt a gyakorlatot folytatták.

* Jogtanácsos, Danubia Szabadalmi és Jogi Iroda.

¹ 49/94 EK sz. rendelet a közösségi védjegyről, újrakodifikálva a 207/2009 EK sz. rendelettel.

A 15. cikk szövege:

(1) Ha a jogosult a lajstromozástól számított öt éven belül nem kezdte meg a közösségi védjegy tényleges használatát a Közösségben az árujegyzékben szereplő árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatban, vagy ha az ilyen használatot öt éven át megszakítás nélkül elmulasztotta, a közösségi védjegyoltalomra alkalmazni kell az e rendeletben meghatározott jogkövetkezményeket, kivéve, ha a jogosult a használat elmaradását kellőképpen igazolja.

Az első albekezdés alkalmazásában használatnak minősülnek a következők is:

a) a közösségi védjegy olyan alakban történő használata, amely a lajstromozott alaktól csak a megkülönböztető képességet nem érintő elemekben tér el;

b) a közösségi védjegy elhelyezése a Közösségben lévő árun vagy annak csomagolásán kizárólag az onnan történő kivitel céljából.

(2) A közösségi védjegynek a jogosult engedélyével történő használatát a jogosult részéről történő használatnak kell tekinteni.

² 10. sz. együttes nyilatkozat, 1993. december 20.

Az idők folyamán e gyakorlattal szemben kételyek merültek fel. Először több nagyvállalat részéről, amelyek méltánytalannak találták, hogy egyetlen tagállamban (példaként legtöbbször Luxemburgot hozták fel) történő, viszonylag szűk körű használat elegendő legyen a kizárólagos, mások megszerzését akadályozó uniós jogok fennmaradásához.

Ezek a hangok eljutottak az EU Bizottságáig. Ez – a KVR általános felülvizsgálata keretében – megbízta a müncheni Max Planck Intézetet³ a közösségi védjegyrendszert elemző, a használat kérdéseire is kiterjedő tanulmány készítésével.

Ezzel párhuzamosan két tagország hivatali határozata is szembefordult az EU Tanácsa és Bizottsága közös nyilatkozatában kifejezésre jutó megoldással: először a Benelux Szellemi Tulajdon Hivatala, majd egy hónappal később a Magyar Szabadalmi Hivatal. Ezek más szempontok miatt helytelenítették az említett közös nyilatkozat alapján kialakult joggyakorlatot: erre vezették vissza azt az elszívó hatást, amelyet a közösségi védjegy a nemzeti védjegyek kárára gyakorolt.

Ezeket az eltérő határozatokat a Max Planck-tanulmány⁴ is említi. Ezek közül a Magyar Szabadalmi Hivatal határozata jogerőre emelkedett, míg a Benelux Szellemi Tulajdon Hivatala határozata a belga bíróság útján az EU Bírósága elé került.

Úgy gondolom, hogy a magyar olvasót az e vonatkozásban Magyarországon kialakult álláspont is érdekli. Ezért a Magyar Szabadalmi Hivatal előtt lefolyt eljárásról⁵ ehelyütt annyit jegyzek meg, hogy a jogvita alapját az képezte, hogy a magyar védjegybejelentés ellen benyújtott felszólalási eljárásban a brit bejelentő közösségi védjegyének csupán nagybritanniai használatát tudta bizonyítani, amit a Magyar Szabadalmi Hivatal nem talált kielégítőnek. A határozat többek között utal az EU Törvényszéke által a HIWATT-ügyben (T-39/01) hozott ítéletre, amelynek 37. pontja szerint „a tényleges használat (követelménye) nemcsak a pusztán a védjegynek a lajstromban való fenntartását célzó mesterséges használatot zárja ki, hanem azt is jelenti, hogy a védjegynek jelen kell lennie annak a területnek a jelentős részén, amelyen oltalmat élvez, eleget téve lényegi funkciójának”. Az MSZH határozata ehhez kapcsolódóan azt mondja, hogy „amennyiben elfogadnánk azt a nézetet, hogy a közösségi védjegy használatát elegendő egyetlen tagállamban igazolni, a közösségi védjeggyel együttjáró használati kényszer enyhébb lenne, mint a nemzeti védjegyre vonatkozó: ha például a megjelölést három tagállamban is lajstromozták nemzeti úton, a védjegyet mindháromban ténylegesen használni kell ahhoz, hogy oltalma fennmaradjon a területükön. Ezzel szemben az a vállalkozás, amelyik megjelölése számára közösségi védjegy

³ Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law.

⁴ Study on the Overall Functioning of the European Trade Mark Systems. München, 2011, p. 133; a tanulmányt ismerteti: Roland Knaak, Anette Kur, Alexander von Mühlendahl: MPI Studie zum Funktionieren des europäischen Markensystems. GRUR Int. 2012. 3. sz., p. 197.

⁵ C City Hotel 199.573 ljt. sz., védjegy, vö. Vida Sándor: Az Európai Bíróság védjegyjogi gyakorlata II. Miskolc, 2010, p. 360.

megszerzésével biztosítja a használat monopóliumát e három ország (és még huszonnég további EU-tagállam) területén, megőrizhetné e monopóliumot azzal is, ha pusztán egyikükben használja ténylegesen a védjegyet.”

Keményebben, de ettől az ügytől elvonatkoztatva, ezzel a határozattal lényegileg egy időben közzétett tanulmányban fejti ki *dr. Ficsor Mihály*⁶ az okokat, amelyek a gyakorlat bírálatát kiváltották. Tanulmányának bevezetője szerint:

„A közösségi védjegyrendszer, legalábbis ahogy jelenleg működik, nem elégíti ki az Európai Unió belső piacának igényeit és követelményeit, nem járul hozzá a belső piac megfelelő működéséhez. Nem biztosítja azt sem, hogy e piacon a gazdasági verseny ne torzuljon. ... A közösségi védjegyrendszer e 'félresiklása' – hogy ne mondjunk kudarcot – számos tényező együttes hatásának tulajdonítható. Mindenekelőtt annak, ahogy közösségi szinten a tényleges használat követelményének földrajzi kiterjedését (avagy területi hatókörét) jelenleg szabályozzák és értelmezik...”

Ilyesfajta véleménye volt a Benelux Szellemi Tulajdon Hivatala elnökének, *E. Simonnak*⁷ is. Alighanem ez a körülmény is hozzájárult, hogy a már említett OMEL/ONEL-ügy az EU Bírósága elé került, amint azt az alábbiakban látni fogjuk.

Tényállás

A Hagelkruis cég az OMEL szóvédjegy bejegyzését kérte a 35., 41. és 45. osztályba tartozó szolgáltatásokra a Benelux Szellemi Tulajdon Hivatalánál. A bejelentés ellen felszólalt a Leno cég korábbi közösségi védjegye alapján, amely a 35., 41. és 45. osztályba tartozó szolgáltatásokra van bejegyezve.

A Hagelkruis kérte, hogy a felszólaló bizonyítsa közösségi védjegyének használatát. A felszólaló a használatot csupán Hollandiában tudta bizonyítani.

A Benelux Szellemi Tulajdon Hivatala a felszólalást elutasította, mivel a felszólaló saját védjegyhasználatát csupán Hollandiában bizonyította, de a Közösség többi részében nem.

Az elutasító határozat ellen a felszólaló a Hágai Törvényszékhez (Gerechtshof's-Gravenhagen) nyújtott be jogorvoslati kérelmet. Ez az EU Bíróságához fordult előzetes döntést kérve a következő kérdésekben.

1. Ügy kell-e értelmezni a közösségi védjegyről szóló 207/2009/EK rendelet 15. cikkének (1) bekezdését, hogy a közösségi védjegy tényleges használatának meglétéhez elegendő, ha a védjegyet egyetlen tagállamban használják, amennyiben e használat – ha nemzeti védjegyről lenne szó – az érintett tagállamban tényleges használatnak minősülne (lásd az 1993. de-

⁶ *Dr. Ficsor Mihály*: A közösségi védjegy tényleges használatának területi terjedelme. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 5. (115.) évf. 1. sz., 2010. február, p. 5.

⁷ *Edmond Simon*: The relationship between the Benelux and Community systems of protection: <http://www.mszh.hz.English/RC/Programme.html>.

cember 20-i 40/94/EK tanácsi rendelet 15. cikkére vonatkozó, 10. sz. együttes nyilatkozatot és a BPHH előtti felszólalási eljárásra vonatkozó útmutatókat)?

2. Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén sohasem tekinthető-e a közösségi védjegy egyetlen tagállambeli – fent említett – használata a [rendelet] 15. cikkének (1) bekezdése értelmében vett Közösségen belüli tényleges használatnak?

3. Ha a közösségi védjegy egyetlen tagállambeli használata sohasem tekinthető a Közösségen belüli tényleges használatnak, akkor milyen követelményeket kell támasztani az adott esetben a Közösségen belüli tényleges használat vizsgálata során – az egyéb tényezők mellett – a használat területi kiterjedtségével szemben?

4. Vagy – az előzőektől eltérően – úgy kell-e értelmezni a [rendelet] 15. cikkét, hogy a Közösségen belüli tényleges használat vizsgálata során az egyes tagállamok területének határai teljes mértékben figyelmen kívül maradnak (és például a piaci részesedést [a termékek piacát/földrajzi piacot] kell alapul venni)?

Írásbeli észrevételt a Leno, a Hagelkruis, Belgium, Dánia, Németország, Magyarország, Hollandia, Nagy-Britannia kormánya, valamint az EU Bizottsága terjesztett elő. A 2012. április 19-i tárgyaláson a Leno, a Hagelkruis, Dánia és Magyarország kormánya valamint az EU Bizottsága fejtette ki szóban álláspontját.

Perösszefoglaló⁸

E. Sharpston főtanácsnok a tőle megszokott alaposággal elemzi perösszefoglalójában a feltejt kérdéseket. Abból csak néhány részletet idézek.

Az EU Bírósága korábban már vizsgálta a „tényleges használat” kifejezés jelentését, elsősorban a nemzeti vagy Benelux védjegyek vonatkozásában. A nemzeti védjegyek „használatát ténylegesen meg kell kezdeni a tagállamban”. Ezzel szemben a közösségi védjegyek „tényleges használatát a Közösségben” kell megkezdeni. Bár e védjegytypusok különböző joghatóságok alá tartoznak, a „tényleges használat” követelményének célja azonos. Annak biztosítását célozza, hogy a lajstrom ne tartalmazzon olyan védjegyeket, amelyek ahelyett, hogy javítanák, akadályozzák a versenyt a piacon, mivel korlátozzák azon megjelölések skáláját, amelyeket mások védjegyként lajstromoztathatnak, nem szolgálnak üzleti célt, és ténylegesen nem segítik az áruk vagy szolgáltatások megkülönböztetését az érintett piacon, valamint azt, hogy azokat a védjegy jogosultjához kapcsolják (perösszefoglaló, 32. pont).

A közösségi védjegy lehetővé teszi a vállalkozások számára, hogy tevékenységüket a belső piac méretéhez igazítsák. Azt valójában olyan vállalkozások számára hozták létre, amelyek haladéktalanul vagy rövid időn belül közösségi szintű tevékenységet kívánnak kezdeni vagy folytatni. Lehetővé teszi a kereskedők, fogyasztók, előállítók és forgalmazók számára, hogy

⁸ C-149/11 ügyszám.

azonosítsák az árukat és szolgáltatásokat a piacon, valamint megkülönböztessék azokat mások áruitól és szolgáltatásaitól az egész Közösségben. Ez összhangban áll a közösségi védjegyoltalom általános céljaival, ami a gazdasági tevékenység ösztönzése és hozzáférhetővé tétele a teljes belső piacon azáltal, hogy információkat közöl a védjeggyel ellátott árukról vagy szolgáltatásokról (perösszefoglaló, 45. pont).

Ennek érdekében a közösségi védjegyeket oltalomban részesítik az egész Közösségben bármiféle, a tagállamok közötti területi határokon alapuló megkülönböztetés nélkül (perösszefoglaló, 46. pont).

A KVR 15. cikke úgy rendelkezik, hogy ezen oltalom fenntartása érdekében a közösségi védjegyet ténylegesen használni kell „az árujegyzékben szereplő árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatban”. Amennyiben a védjegyet így nem használják, jogosultja a KVR 42. cikke (2) bekezdésének megfelelően elveszítheti jogát arra, hogy felszólaljon hasonló védjegy lajstromozásával szemben azonos vagy hasonló szolgáltatások tekintetében. Ez az elv alkalmazandó akkor is, ha egy korábbi nemzeti védjegy jogosultja szólal fel egy közösségi védjegy lajstromozásával szemben. Ilyen eset: a KVR 42. cikkének (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a Közösségben való használaton az abban a tagállamban való használatot kell érteni, amelyben a korábbi nemzeti védjegy oltalom alatt áll. Álláspontom szerint – mondja – ugyanezt az elvet kell megfelelően alkalmazni akkor is, ha a nemzeti védjegy elleni felszólalás egy korábbi közösségi védjegy alapján: az utóbbi jogosultja felszólítható arra, hogy bizonyítsa a tényleges használatot a Közösségben. A közösségi védjegy egységes jellege azt jelenti, hogy a védjegynek egyenlő védelmet kell élveznie a felszólalási eljárásokban, beleértve a nemzeti védjegyek és a közösségi védjegyek lajstromozását (perösszefoglaló, 47. pont).

Annak eldöntése érdekében, hogy a Közösségben való tényleges használat feltétele teljesült-e, a nemzeti bíróságnak meg kell vizsgálnia a védjegy belső piaci használatának minden formáját. Ebben az összefüggésben az érintett piac földrajzi meghatározása a 27 tagállam teljes területe. A tagállamok közötti határok és területük mérete e vizsgálat szempontjából nem releváns. Ami számít, az a védjegy, és ebből következően a védjeggyel ellátott áruk vagy szolgáltatások kereskedelmi jelenléte a belső piacon (perösszefoglaló, 48. pont).

A jelen ügyben úgy vélem – mondja a főtanácsnok –, hogy a védjegy használata a hollandiai piacon részét képezi ennek az értékelésnek, és hozzájárulhat annak megállapításához, hogy a védjegy az azzal ellátott szolgáltatások tekintetében behatolt-e a belső piacra. A Hollandián kívüli használat (vagy a használat elmaradása) ugyanakkor szintén releváns (perösszefoglaló, 49. pont).

E tekintetben különbség van a nemzeti és a közösségi védjegyek között. A nemzeti védjegy tényleges használatának megállapítása szempontjából csak az azon tagállam területén történt használat releváns, amelyben a védjegyet lajstromozták, még akkor is, ha a jogosult azt máshol használja. A közösségi védjegynek a KVR 15. cikkének (1) bekezdése értelmé-

ben vett használatát viszont a teljes belső piacon történt használat figyelembevételével kell értékelni. Az, hogy a közösségi védjegyet egy vagy több tagállamban használták, nem releváns. Ami számít, az a használat hatása a belső piacra: konkrétan az, hogy az elegendő-e ahhoz, hogy piaci részesedést tartson fenn vagy teremtsen e piacon a védjeggyel ellátott áruk és szolgáltatások számára, és az, hogy hozzájárul-e ezen áruk és szolgáltatások kereskedelmileg releváns jelenlétéhez ezen a piacon. Az, hogy a használat tényleges üzleti sikert eredményez-e, nem releváns (perösszefoglaló, 50. pont).

A tényleges használat esetenkénti értékelése kiterjed a belső piac tulajdonságainak meghatározására az érintett áruk vagy szolgáltatások tekintetében. Emellett figyelembe kell venni, hogy ezek a jellemzők idővel változhatnak (perösszefoglaló, 52. pont).

A kereslet, a kínálat, illetve az elérhetőség a belső piac egyes részei tekintetében korlátozott lehet, például nyelvi akadályok, szállítási vagy befektetési költségek, fogyasztói ízlések vagy szokások függvényében. A védjegy használata egy olyan piacon, amely különösen koncentrált, jelentősebb szerepet játszhat az értékelésben, mint ugyanezen védjegy használata a piac olyan részén, ahol ezen áruk vagy szolgáltatások tekintetében a kínálat és kereslet forrásai alig állnak fenn vagy jönnek létre (perösszefoglaló, 53. pont).

Az is elképzelhető, hogy a közösségi védjegy helyi használata ennek ellenére hatásokkal bír a belső piacon például azáltal, hogy biztosítja, hogy az áruk – üzletileg releváns módon – ismertek egy olyan piac szereplői számára, amely nagyobb annál a piacnál, amely megfelel annak a területnek, amelyen a védjegyet használják (perösszefoglaló, 54. pont).

Ezért a kizárólag egy tagállam területének megfelelő piacon való használat szükségképpen kizárja azt, hogy a használat ténylegesnek minősüljön a Közösségben. Ugyanakkor *nem* gondolom – mondja – például azt, hogy a védjegy használata egy olyan weboldalon, amely a 27 tagállamban elérhető, meghatározásszerűen tényleges használatot jelent a Közösségben (perösszefoglaló, 55. pont).

A „Közösségben való tényleges használat” követelményének ilyen értelmezése biztosítja mindenfajta vállalkozás számára, hogy eldönthesse, a védjegyet nemzeti védjegyként vagy közösségi védjegyként lajstromoztatja. A közösségi védjegyet és a nemzeti védjegyekkel való párhuzamos létezését azért alakították ki, hogy kielégítsék valamennyi piaci szereplő szükségleteit, nem pedig csak az egy tagállamban vagy a belső piac egy részén működő kisvállalkozásokat, illetve a belső piac egészén vagy nagy részén aktív nagyvállalkozásokat. A közösségi védjegyoltalomnak mindenfajta vállalkozás számára elérhetőnek kell lennie, amely oltalmat kíván nyerni védjegyei számára a 27 tagállam területén, amennyiben az a célja, hogy oly módon használja a védjegyet, hogy az piaci részesedést tartson fenn vagy alakítson ki az érintett belső piacon (perösszefoglaló, 56. pont).

A jelen ügyben a nemzeti bíróság arra vonatkozó döntése, hogy a KVR 15. cikke (1) bekezdésében szereplő tényleges használat feltétele teljesült-e, nem alapulhat kizárólag azon alkalmak értékelésén, amikor az ONEL szóvédjegyet Hollandiában használták. Ezzel szemben a nemzeti bíróságnak figyelembe kell vennie a belső piacon történt valamennyi

használatot, amelyek értelemszerűen magukban foglalják a hollandiai használatokat is, és értékelnie kell azok súlyát a piac konkrét sajátosságai, valamint a jogosult e piacon fennálló piaci részesedése alapján. Amennyiben a nemzeti bíróság például azt állapítja meg, hogy az ONEL szöveggel ellátott szolgáltatások belső piaca különösen koncentrált Hollandiában és esetlegesen a környező területeken, a védjegy kizárólagos hollandiai használatának különös súlyt kell tulajdonítania. Ugyanakkor a nemzeti bíróságnak ki kell terjesztenie a védjegy vizsgálatát úgy, hogy az kiterjedjen azokra a használati formákra is, amelyek adott esetben nem relevánsak egy hollandiai nemzeti védjegy tényleges használatának értékelése szempontjából, mint például a közösségi védjegy olyan használata, amely a szolgáltatásokat üzletileg értelmezhető módon ismertté teszi a Hollandián kívüli lehetséges fogyasztók számára (perösszefoglaló, 57. pont).

Ezen értékelés elvégzése során a nemzeti bíróságnak azt is figyelembe kell vennie, hogy nem statikus tényeket kell bizonyítani és értékelnie. E tények idővel változhatnak, beleértve a védjegy lajstromozása óta eltelt öt évet is (perösszefoglaló, 58. pont).

Ezért a KVR 15. cikkének (1) bekezdése értelmében vett tényleges használat a Közösségben olyan használat, amely – figyelemmel az érintett piac egyedi tulajdonságaira – elegendő ahhoz, hogy a közösségi védjeggyel megjelölt áruk és szolgáltatások számára piaci részesedést fenntartsen vagy létrehozzon (perösszefoglaló, 59. pont).

E megállapításra jutva nem gondolom – mondja – hogy a közös nyilatkozat és a felszólalási eljárásra vonatkozó BPHH-útmutatások – amelyek nyilvánvalóan az EU Bíróságára nézve nem kötelező dokumentumok – szükségesek lennének az elemzéshez. Álláspontom szerint a 15. cikk (1) bekezdésének összefüggése, tárgya és célja alapján értelmezett szövege kellően egyértelmű. Mindenesetre láthatóan sem a közös nyilatkozat, sem a felszólalási eljárásra vonatkozó BPHH-útmutatások nem állnak ellentétben indítványommal (perösszefoglaló, 60. pont).

A használat hiánya tehát egyrészt ellentétben áll a tényleges használattal a Közösségben, másrészt pedig a nemzeti védjegy tényleges használatával egy tagállam joga alapján. Amennyiben az egyetlen tagállamon belüli használat, figyelemmel az összes többi tényre, a Közösségben való tényleges használatot jelenthet, akkor nincs alapja a védjegyoltalom megszűnésének, és az átalakítást kizáró körülmények nem merülnek fel. Bizonyos körülmények között a védjegy ugyanezen használata kielégíti mind a közösségi védjegy tényleges használatának, mind a nemzeti védjegy tényleges használatának feltételét. Ilyen esetben a 112. cikk nem alkalmazandó. Ezzel szemben ha a nemzeti bíróság, figyelemmel valamennyi körülményre, azt állapítja meg, hogy az egy tagállamban való használat nem volt elegendő a Közösségben való tényleges használat megalapozásához, még mindig át lehet alakítani a közösségi védjegyet nemzeti védjeggyé a 112. cikk (2) bekezdésének *a*) pontjában szereplő kivétel alkalmazásával (perösszefoglaló, 63. pont).

A magyar kormány állásfoglalása

A főtanácsnok perösszefoglalójával egyidejűleg több tagállam kormánya készített és nyújtott be írásbeli észrevételeket az EU Bíróságához. Nevezetesen: Belgium, Dánia, Franciaország, Hollandia, Magyarország, Nagy-Britannia, Németország, továbbá az EU Bizottsága. A magyar kormány írásbeli észrevételeinek kelte 2011. július 21.

A példaértékűen alapos magyar állásfoglalás megérdemli, hogy annak legalább egyes részletei az olvasó, valamint az utókor számára is megismerhetővé váljanak. Legszívesebben teljes egészében közölném ezeket az észrevételeket, terjedelmi okokból azonban ettől el kell tekintenem.

Ezért, akárcsak a főtanácsnoki perösszefoglalóból, a magyar észrevételekből is csak szemelvényeket ismertetek. Nevezetesen:

A kormány álláspontja szerint a KVR 15. cikkéhez fűzött együttes nyilatkozat és a BPHH arra épülő joggyakorlata különösen kedvezőtlen a kis- és középvállalkozások (kkv-k) számára, és e joggyakorlat felülvizsgálata, illetve a közösségi védjegy tényleges használatára vonatkozó követelmény területi dimenziójának helyes értelmezése inkább előmozdítaná, mintsem hátráltatná a kkv-k érdekeinek érvényesülését. Mivel a legtöbb kkv üzleti tevékenységét helyi vagy tagállami szinten fejti ki, e vállalkozások számára különösen hátrányos, ha e tevékenységüket az előző bekezdésben kifejtettek szerint akadályozhatják vagy korlátozhatják – az általuk használt árujelzők, üzleti azonosítók tekintetében – olyan közösségi védjegyek alapján, amelyeket a Közösségben nem, hanem csupán egy másik – akár egészen távol eső – tagállamban használnak. Tevékenységük tipikusan lokális, többnyire egyetlen tagállamra szorítkozó természete miatt a kkv-k számára kedvezőtlen, hogy a közösségi védjegy tényleges használati követelményének az együttes nyilatkozaton alapuló értelmezése a nemzeti védjegyrendszer rovására billenti ki a két védjegyrendszer közötti egyensúlyt, és ennek folytán egyre nehezebbé válik a nemzeti védjegyoltalom megszerzése, illetve egyre kedvezőtlenebb lesz ennek az oltalmi opciónak az igénybevétele. A kkv-kat sújtja leginkább a közösségi védjegylajstrom – a használati követelmény túlságosan megenyhítő értelmezésének is betudható – telítődése is: az általuk használni, illetve lajstromoztatni kívánt megjelölések védjegyjogi helyzetének tisztázása – a közösségi védjegyek folyamatosan növekvő mennyisége miatt – egyre nagyobb körültekintést és egyre jelentősebb összegű ráfordítást igényel, illetve mindezek elmaradása a más közösségi védjegyével való ütközés és a jogsértés mind magasabb kockázatával jár. Mivel a kkv-k többnyire csupán egy-egy védjegyre építenek, és nem rendelkeznek olyan változatos és gazdag védjegyportfólióval, mint a nagyobb vállalatok, számukra különösen nagy megrázkódtatást és megterhelést okoz, ha az üzleti tevékenységükhöz használt megjelölést meg kell változtatniuk. A közösségi védjegy tényleges használatára vonatkozó követelmény területi dimenziójának helyes – az Európai

Unió egységes piacát alapul vevő és nem egy-egy tagállam területéhez kötődő – értelmezése ugyanakkor a kkv-k számára nem volna hátrányos. Nem volna hátrányos még akkor sem, ha – üzleti tevékenységük kiterjesztésében bízva – közösségi védjegyoltalmat szereznek. Mindenekelőtt azért nem, mert a közösségi védjegy tényleges használatának megkezdésére (vagy folytatására) a KVR 15. cikkének (1) bekezdésével engedett ötéves türelmi idő kellően hosszúnak tűnik. Másrészt a kkv-k számára fontos lehet, hogy e rendelkezés a kimentés lehetőségéről, azaz arról is gondoskodik, hogy a védjegy jogosultja a használat elmaradását kellőképpen igazolhassa. A magyar kormány álláspontja szerint továbbá a tényleges használati követelmény teljesítésének vizsgálatakor az eset összes – mérlegelendő – körülménye közé tartozhat a vállalkozás mérete is. A használati követelmény teljesítésének elmulasztása és a közösségi védjegy oltalmának emiatt esetleg bekövetkező megszűnése esetén pedig a kkv-k – mint bármely más védjegyjogosult – élhetnek a nemzeti védjegybejelentéssé való átalakítás lehetőségével (a KVR 112–114. cikkével összhangban), és ezáltal fenntarthatják a megjelölés oltalmát azokban a tagállamokban, amelyekben – az ott irányadó nemzeti védjegyjognak megfelelően – ténylegesen használták a védjegyet (észrevételek, 28. pont).

A közösségi védjegyrendszer egyik alapelve a közösségi és a nemzeti védjegyrendszerek együttélése (*co-existence*) és egymást kölcsönösen kiegészítő jellege (*complementarity*). Ezekkel az elvekkel összhangban a szabályozás eredeti célja az volt, hogy a közösségi és a nemzeti védjegyrendszerek között kiegyensúlyozott, a kölcsönös egymásba illeszkedést biztosító viszony alakuljon ki, amelyben e rendszerek között nincs hierarchia, viszont annál több – pozitív – kölcsönhatás érvényesül. Mindezekkel összhangban a szabályozás alapjául szolgáló eredeti elképzelés az volt, hogy a bejelentők majd üzleti igényeiktől és szükségleteiktől vezérelve választják a közösségi szintű oltalmat védjegyeik számára, vagyis hogy nem másodlagos – például az érintett hatóságok joggyakorlatával vagy az általuk alkalmazott eljárási díjakkal kapcsolatos – szempontok, hanem tényleges gazdasági szükségleteik szerint döntenek arról: nemzeti vagy közösségi védjegyoltalmat igényelnek-e. A KVR preambuluma (6) bekezdése e megfontolásokat fejezi ki:

„A védjegyekre vonatkozó közösségi szabályozás... nem lép a tagállamok védjegyekre irányadó jogszabályainak helyébe. Annak előírása, hogy a vállalkozások védjegyeiket közösségi védjegyként lajstromoztassák, nem tűnik indokoltnak. A nemzeti védjegyoltalom fennmaradása továbbra is szükséges az olyan vállalkozások számára, amelyek védjegyeikre nem igénylik a közösségi szintű oltalmat” (észrevételek, 29. pont).

Ennek az alapelvnek az érvényesülését súlyosan veszélyezteteti, sőt, már gátolja is a közösségi védjegy tényleges használati követelményének a KVR 15. cikkéhez fűzött együttes nyilatkozat szerinti értelmezése és a BPHH-nak az ezt az értelmezést követő joggyakorlata. Ez az értelmezés ugyanis a közösségi védjegyek javára billenti el – indokolatlanul – a két védjegyrendszer közötti egyensúlyt, erősítve a közösségi védjegyrendszer mesterségesen, a

szabályozás eredeti céljával ellentétesen előidézett, túlzott dominanciáját, ami oda vezethet, hogy a nemzeti védjegyoltalom többé nem fog ésszerű választásnak számítani a potenciális bejelentők számára, még akkor sem, ha pusztán üzleti alapon, gazdasági értelemben nem közösségi, hanem nemzeti oltalomra volna szükségük. Emellett látni kell azt is, hogy minél több közösségi védjegybejelentést tesznek (nem kis részben a túlzottan enyhe használati követelmény „vonzereje” miatt), és minél több közösségi védjegyet lajstromoznak, annál nehezebb lesz nemzeti szinten oltalmat szerezni (mert ez annál több akadályba fog ütközni), továbbá annál több erőforrást kell a nemzeti védjegyek jogosultjainak arra mozgósítaniuk, hogy a BPHH előtt felszólalási és törlési eljárásokban „megvédjék” védjegyeiket a közösségi védjegybejelentések és a közösségi védjegyek egyre magasabbra duzzadó áradataival szemben. Így a vállalkozások előtt egyre szűkösebb választék áll, amikor megjelöléseik oltalmazási lehetőségeit mérlegelik, és kénytelenek lesznek közösségi úton védjegyoltalmat szerezni, függetlenül attól, hogy valóságos üzleti igényeiknek nem ez az oltalmi opció felelne meg (észrevételek, 30. pont).

A közösségi védjegy tényleges használati követelményének a KVR 15. cikkéhez kapcsolódó együttes nyilatkozat szerinti értelmezése és a BPHH erre épülő joggyakorlata a közösségi és a nemzeti védjegyrendszerek kiegyensúlyozott együttélésének alapelvébe mindenekelőtt azért ütközik bele, mert tartalmilag a nemzeti védjegyekre irányadó követelményt alkalmazza a közösségi védjegyekre, azaz a közösségi védjegyek használati követelményét a nemzeti védjegyekével helyettesíti be. Ezáltal a tényleges használat követelményének területi terjedelme lényegében ugyanaz a közösségi védjegynél, mint a nemzetinél. Ez egyenlőtlenséget szül a jogok és a kötelezettségek között: a nemzeti védjegyeknél a tényleges használatnak azon a területen kell megvalósulnia, amelyen oltalmat élveznek, a közösségi védjegyeknél viszont szűkebb területen is elegendő a tényleges használat, mint amelyre az oltalom kiterjed. Ez azt eredményezi, hogy – a két oltalom sajátosságainak egyéb különbségei folytán – a közösségi védjeggyel együtt járó használati kényszer enyhébb, mint a nemzeti védjegyre vonatkozó. Ha például a megjelölést három tagállamban is lajstromozták nemzeti úton, a védjegyet mindháromban ténylegesen használni kell ahhoz, hogy oltalma fennmaradjon a területükön. Ezzel szemben az a vállalkozás, amelyik megjelölése számára közösségi védjegy megszerzésével biztosítja a használat monopóliumát e három ország (és még huszonnégy további tagállam) területén, megőrizheti e monopóliumot azzal is, ha pusztán egyikükben használja ténylegesen a védjegyet. Ehhez járul, hogy amíg a közösségi védjegy jogosultja a közösségi védjegyoltalom használat hiánya miatt bekövetkező megszűnése esetén (a KVR 112–114. cikke alapján) élhet – bizonyos feltételekkel – a nemzeti védjegybejelentéssé való átalakítás lehetőségével, addig a nemzeti védjegyoltalom használat hiánya miatt való megszűnése esetén ilyen lehetőség értelemszerűen nem nyílik meg a jogosult előtt (észrevételek, 31. pont).

Az előzetes döntéshozatal alapjául szolgáló ügy tényállásának sajátosságai alkalmat kínálnak arra is, hogy a közösségi védjegy tényleges használati követelményének területi dimen-

zióját a jogkövetkezmények és az azokat szabályozó jogforrások szerint differenciált megközelítésben vizsgáljuk meg. A felek között nem vitatott, hogy a felperes az egyik Benelux állam (Hollandia) területén használta közösségi védjegyét, vagyis olyan területen, amelyre nézve a vele ütköző nemzeti védjegy lajstromozását kérték. A magyar kormány álláspontja szerint ennek a jogkövetkezmények tükrében lehet jelentősége, és a szabályozás alapvető céljai adott esetben indokolhatnak is ilyen különbségtételt. A KVR 15. cikkének (1) bekezdésében szabályozott tényleges használati követelmény teljesítésének elmulasztása a KVR 51. cikke (1) bekezdésének *a*) pontja alapján a közösségi védjegyoltalom megszűnését vonja maga után. A magyar kormány álláspontja szerint e jogkövetkezmény nem lehet elhárítható csupán olyan használat igazolásával, amely csak valamely tagállam nemzeti védjegyekre vonatkozó jogszabálya szerinti használati követelménynek felelne meg. Ha tehát a közösségi védjegy jogosultja csak ilyen használatot tud igazolni, és a használat elmaradását sem tudja kimenteni, a közösségi védjegyoltalom megszűnését meg kell állapítani. A közösségi védjegyoltalom egységes jellege miatt ugyanez áll a KVR 100. cikkében szabályozott jogkövetkezményekre. A KVR 42. cikkének (2) bekezdésében, 57. cikkének (2) bekezdésében és 99. cikkének (3) bekezdésében szabályozott esetekben viszont a 15. cikk (1) bekezdésében előírtakat kielégítő használat igazolásának elmaradása nem a közösségi védjegy megszűnésének megállapítását eredményezi, hanem csak az ilyen közösségi védjegy oltalmából eredő jogok érvényesítését akadályozza meg azáltal, hogy a nem vagy nem megfelelően használt közösségi védjegy alapján felszólalást, törlési kérelmet vagy bitorlási keresetet el kell utasítani. E jogkövetkezmények szempontjából nem minősül feltétlenül közömbösnek, hogy – olyan esetben, amikor a KVR 15. cikke (1) bekezdésében előírtnak megfelelő használat igazolása sikertelen – a közösségi védjegy jogosultja tudja-e igazolni a közösségi védjegy olyan használatát, amely viszont megfelel legalább egy tagállamban a nemzeti védjegyekre vonatkozó jogszabályban előírt használati követelménynek. Ilyen esetben ugyanis a közösségi védjegy jogosultja – ha egyébként a közösségi védjegyoltalom használat hiánya miatt megszűnne – élhetne a nemzeti védjegybejelentéssé való átalakítás lehetőségével a KVR 112. cikke alapján, és az ilyen úton szerzett nemzeti védjegyre építve olyan felszólalást nyújthatna be a 42. cikk (3) bekezdése szerint, amellyel kapcsolatban igazolni tudná a tényleges használatot. Ugyanez vonatkozik az 57. cikk (2) és (3) bekezdésére is. Hasonló érvelésnek lehet helye továbbá – a 99. cikk (3) bekezdésének alkalmazása során – a közösségi védjegy tényleges használatának hiányára hivatkozó kifogás kapcsán is, azzal, hogy e kifogás megalapozatlan lehet akkor, ha a közösségi védjegyet nem használták ugyan a KVR 15. cikkének (1) bekezdésével összhangban, de a bitorlás helye szerinti tagállamra nézve a közösségi védjegy jogosultja tud olyan használatot igazolni, amely az adott tagállam nemzeti védjegyekre vonatkozó jogszabályában meghatározott használati követelményt viszont kielégítené, és így átalakítás alapjául szolgáló használatnak volna tekinthető a 112. cikk (2) bekezdésének *a*) pontja szerint (észrevételek, 32. pont).

A KVR 1. cikkének (2) bekezdése szerint „a közösségi védjegyoltalom egységes, és a Közösség egész területén azonos hatállyal rendelkezik”. A KVR preambulumának (3) bekezdése pedig ezt a szabályozás – értelmezési célokat is szolgáló – alapelveként azonosítja:

„...szükségesnek látszik a védjegyekre vonatkozó olyan közösségi rendelkezések megalkotása, amelyek révén a vállalkozások egyetlen eljárási rend keretében egységes oltalmat élvező, a Közösség területének egészére kiterjedő hatályú közösségi védjegyet szerezhetnek. A közösségi védjegy egységes jellegének az előbbieken kifejtett elvét, ha e rendelet másként nem rendelkezik, alkalmazni kell” (észrevételek, 36. pont).

A KVR preambulumának (3) bekezdése emellett kapcsolatot teremt a közösségi védjegy egységes jellege és a szabályozás céljai között, amikor arra utal: az egységes jellegre azért van szükség, hogy a Közösségnek a preambulum (2) bekezdésében említett célkitűzéseit el lehessen érni („a Közösség említett célkitűzéseinek érdekében” látszik szükségesnek ez a jelleg). Ezért érdemes felidézni, hogy a preambulum (2) bekezdése a belső piac létrehozása és „minél egységesebb piaccá alakítása érdekében” ítéli kívánatosnak, hogy „a vállalkozások rendelkezésére álló jogi eszközök között” szerepeljenek olyan védjegyek, „amelyek lehetővé teszik termékeiknek és szolgáltatásaiknak a Közösség egész területén azonos eszközökkel történő, a határookra való tekintet nélküli megkülönböztethetőségét” (észrevételek, 37. pont).

A magyar kormány álláspontja szerint nincs semmilyen olyan körülmény vagy szempont (és – jogi jelentőség és kötőerő híján – a KVR 15. cikkéhez fűzött nyilatkozat sem tekinthető ilyennek), amely indokolná, hogy a KVR 15. cikkének (1) bekezdését a közösségi védjegy használatának földrajzi-területi dimenzióját illetően ne a közösségi védjegy egységes jellegének az előzőekben bemutatott alapelvével és ne a belső piac kiteljesedésének célkitűzésével összhangban értelmezzük... (észrevételek, 38. pont).

Következtetések

1. A közösségi védjegyéről szóló 207/2009/EK rendelet 15. cikkének (1) bekezdését nem lehet úgy értelmezni, hogy a közösségi védjegy tényleges használatának meglétéhez elegendő, ha a védjegyet egyetlen tagállamban használják, amennyiben e használat – ha nemzeti védjegyéről volna szó – az érintett tagállamban tényleges használatnak minősülne. Ilyen esetben viszont a rendelet 42. cikke (2) bekezdésének és 57. cikke (2) bekezdésének alkalmazásában a tényleges használat igazolásának elmaradása miatt nem utasítható el a felszólalás és a törlési kérelem, továbbá – abban a tagállamban, amelyre nézve igazolták a nemzeti védjegy-nél elégséges tényleges használatot – a rendelet 99. cikke (3) bekezdésének alkalmazásában nem alapozható kifogás a közösségi védjegyoltalom használat hiánya miatti megszűnésére, sem pedig az irányadó tagállami jogszabály szerint a nemzeti védjegy lajstromozásával szemben benyújtott felszólalás vagy a nemzeti védjegy törlése iránti kérelem nem utasítható el a tényleges használat hiányának elmaradása miatt.

2. A 207/2009/EK rendelet 15. cikkének (1) bekezdését – a közösségi védjegy egységes jellegével és a belső piac kiteljesítésének célkitűzésével összhangban – úgy kell értelmezni, hogy a Közösségen belüli tényleges használat vizsgálata során az egyes tagállamok területének határait figyelmen kívül kell hagyni. Ehelyett a Közösség (Unió) és a belső piac egész területét illetően azt kell vizsgálni az eset összes releváns körülményének mérlegelése mellett, hogy a védjegyet alapvető funkciójának megfelelően az érintett gazdasági ágazatban szükségesnek és indokoltnak tekintett mértékben és módon használták-e annak a területnek a jelentős részén, amelyen oltalmat élvez annak érdekében, hogy a védjegy az árujegyzékben szereplő áruk és szolgáltatások vonatkozásában értékesítési piacot teremtsen, illetve őrizzen meg (észrevételek, 47. pont).

Ítélet⁹

Az EU Bírósága 2012. december 19-én hirdetett ítéletet. Ebben előzetesen emlékeztet arra, hogy a védjegyek oltalmát az Unión belül több oltalmi rendszer párhuzamos fennállása jellemzi. Egyrészt a védjegyjogi irányelvnek¹⁰ a (2) preambulumbekkezdése szerinti célja a nemzeti védjegyjogszabályok közelítése az olyan, már fennálló eltérések megszüntetése céljából, amelyek akadályozhatják az áruk szabad mozgását és a szolgáltatásnyújtás szabadságát, valamint torzíthatják a közös piacon belüli versenyt (lásd ebben az értelemben a C-190/10. sz., a Genesis-ügyben hozott ítélet 30. és 31. pontját¹¹ – jelen ítélet, 26. pont).

Másrészt a KVR célja, amint annak (3) preambulumbekkezdéséből következik, hogy egy olyan közösségi védjegyrendszert hozzon létre, amelyben a védjegyek az Unió területének egészére kiterjedő hatályú, egységes oltalmat élveznek (lásd ebben az értelemben a C-235/09. sz., a DHL Express France-ügyben hozott ítélet 41. pontját,¹² és a fent hivatkozott Genesis-ügyben hozott ítélet 35. pontját¹³ – jelen ítélet, 27. pont).

⁹ C-149/11 ügyszám.

¹⁰ 89/104 EK sz. védjegyjogi irányelv, újrakodifikálva a 208/95 EK sz. irányelvvel.

¹¹ A szöveg: emlékeztetni kell arra, hogy a védjegyek oltalmát az Európai Unión belül több oltalmi rendszer párhuzamos fennállása jellemzi (ítélet, 30. pont).

A szöveg: ... a védjegyjogi irányelvnek az első preambulumbekkezdése szerinti célja a nemzeti védjegyjogszabályok közelítése, az olyan, már fennálló eltérések megszüntetése végett, amelyek gátolhatják az áruk és a szolgáltatások szabad mozgását, valamint torzíthatják a közös piacon belüli versenyt (ítélet, 31. pont).

¹² A szöveg: ... a KVR második preambulumbekkezdéséből következik, hogy a rendelet célja a védjegyekre vonatkozó olyan közösségi rendelkezések megalkotása, amely védjegyek az Unió területének egészére kiterjedő hatályú, egységes oltalmat élveznek (ítélet, 41. pont).

¹³ A szöveg: ... a módosított KVR célja, amint annak második preambulumbekkezdéséből következik, hogy egy olyan közösségi védjegyrendszert hozzon létre, amelyben a védjegyek az Unió területének egészére kiterjedő hatályú, egységes oltalmat élveznek (lásd ebben az értelemben a C-235/09 sz., a DHL Express France-ügyben hozott ítélet 41. pontját – Genesis-ítélet, 35. pont. Vö. 12. lj.)

Az EU Bírósága a nemzeti védjegyek tényleges használata értékelésének keretében korábban már értelmezte a „tényleges használat” fogalmát a C-40/01 sz. Ansul és a C-416/04 sz. Sunrider kontra OHIM-ügyben hozott ítéletben, valamint a C-259/02 sz., a La Mer Technology-ügyben hozott végzésben, arra az álláspontra helyezkedve, miszerint ez olyan önálló uniós jogi fogalom, amelyet egységesen kell értelmezni (jelen ítélet, 28. pont).

Az ítélkezési gyakorlatból következik, hogy valamely védjegy akkor képezi „tényleges használat” tárgyát, ha azon alapvető rendeltetésének megfelelően használják, hogy biztosítsa azon áruk vagy szolgáltatások származásának azonosíthatóságát, amelyekre vonatkozóan a védjegyet lajstromozták abból a célból, hogy ezeknek az áruknak és szolgáltatásoknak piacot hozzon létre vagy tartson fenn, kivéve a szimbolikus jellegű használatot, amelynek egyetlen célja a védjegyhez fűződő jogok fenntartása. A védjegy tényleges használatának a mérlegelése során figyelembe kell venni minden olyan tényt és körülményt, amelynek alapján megállapítható, hogy a védjegy kereskedelmi használata valóságos-e a gazdasági tevékenység körében; ide sorolhatók különösen az érintett gazdasági szektorban az olyan, igazoltnak tekintendő használatok, amelyek feladata megteremteni és fenntartani a védjeggyel ellátott áruk vagy szolgáltatások számára a piaci részesedést, az áruk vagy szolgáltatások természetét, a piac jellegzetességeit, a védjegy használatának mértékét és gyakoriságát (az Ansul-ügyben hozott ítélet 43. pontja,¹⁴ a Sunrider kontra OHIM-ügyben hozott ítélet 70. pontja,¹⁵ valamint a La Mer Technology-ügyben hozott végzés 27. pontja¹⁶ – jelen ítélet, 29. pont).

¹⁴ A szöveg: a védjegyjogi irányelv 12 (1) cikkét úgy kell értelmezni, hogy egy védjegy „tényleges használata” azt jelenti, hogy a védjegyet alapvető funkciójának megfelelően használják. Ez pedig abban áll, hogy a védjegy garantálja azoknak az áruknak és szolgáltatásoknak a származását, amelyek vonatkozásában be van jegyezve, kizárólag annak érdekében, hogy létrehozza vagy megőrizze ezeknek az áruknak vagy szolgáltatásoknak a piacát. A tényleges használat nem jelent jelképes használatot, amely utóbbinak célja a védjegy által biztosított jogok megőrzése. Annak megállapítása alkalmával, hogy a használat tényleges-e, minden tényt és körülményt figyelembe kell venni annak tisztázása érdekében, hogy a védjegy kereskedelmi felhasználása tényleges-e, különösen hogy az ilyen használat azt célozza-e, hogy az érintett kereskedelmi ágazatban fenntartsák vagy megteremtsék a védjeggyel megjelölt áruk és szolgáltatások piaci részesedését, tekintetbe véve az áruk és szolgáltatások természetét, a piac jellegét és a piaci használat mértékét és gyakoriságát... (itélet, 43. pont).

¹⁵ A szöveg: ...amint az EU Bírósága ítélkezési gyakorlatából következik, tényleges védjegyhasználat valósul meg, ha a védjegyet alapvető funkciójának megfelelően, tehát azon áruk és szolgáltatások eredetének azonosítása céljából használják, amelyekre lajstromozták, mégpedig annak érdekében, hogy ezen áruk és szolgáltatások vonatkozásában értékesítési piacot teremtsen és őrizzen meg, az olyan szimbolikus használat kivételével, amelynek kizárólagos célja a védjegyhez fűződő jogok fenntartása. A védjegy tényleges használatának mérlegelése során figyelembe kell venni minden olyan tényt és körülményt, amelynek alapján megállapítható, hogy a védjegy kereskedelmi használata valóságos-e, különösen az érintett gazdasági szektorban az olyan igazoltnak tekintendő használatokat, amelyek feladata megteremteni és fenntartani a védjeggyel ellátott áruk és szolgáltatások számára a piaci részesedést, az áruk és szolgáltatások természetét, a piac jellegzetességeit, a védjegy használatának mértékét és gyakoriságát [a védjegyjogi irányelv 1. cikke (1) bekezdésének kapcsán – amelynek tartalma lényegében megfelel a KVR 43. cikke (2) bekezdésének – lásd az Ansul-ügyben hozott ítélet 43. pontját¹⁶ és a La Mer Technology-ügyben hozott végzés 27. pontját¹⁷].

¹⁶ Vö. 14. láb.

Az EU Bírósága már arra is felhívta a figyelmet, hogy a használat területi kiterjedtségének jelentősége csak egyike azon tényezőknek, amelyeket figyelembe kell venni annak megállapítása során, hogy tényleges használatról van-e szó (lásd a fent hivatkozott Sunrider kontra OHIM-ügyben hozott ítélet 76. pontját¹⁷ – jelen ítélet, 30. pont).

Ez az értelmezés analógia útján alkalmazandó a közösségi védjegyekre is, amennyiben a védjegyjogi irányelv és a KVR – azáltal, hogy megkövetelik, hogy a védjegy tényleges használata megvalósuljon – azonos célt (*le même objectif*) követ (ítélet, 31. pont).

Ugyanis mind a védjegyjogi irányelv (9) preambulumbekzdéséből, mind a KVR (10) preambulumbekzdéséből az következik, hogy az uniós jogalkotó a védjegyhez fűződő jogok fenntartását nemzeti és közösségi szinten egyaránt azon feltételhez köti, hogy a védjegyet ténylegesen használják. Ahogy arra a főtanácsnok indítványának 30. és 32. pontjában felhívja a figyelmet, egy olyan közösségi védjegy, amelyet nem használnak, akadályozhatja a versenyt azáltal, hogy korlátozza azon megjelölések skáláját, amelyeket mások védjegyként lajstromoztathatnak, és megfoszthatja a versenytársakat attól a lehetőségtől, hogy ezen védjegyet vagy hasonló védjegyet használjanak, amikor olyan árukat vagy szolgáltatásokat hoznak forgalomba/nyújtanak a belső piacon, amelyek azonosak vagy hasonlóak a védjegy hatálya alá tartozókkal. Következésképpen a közösségi védjegy használatának elmulasztása azzal a kockázattal is jár, hogy akadályozza az áruk szabad mozgását, illetve a szolgáltatásnyújtás szabadságát (ítélet, 32. pont).

Mindazonáltal a jelen ítélet 29. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak analógia útján a közösségi védjegyekre történő alkalmazásakor figyelembe kell venni azon különbséget, amely a nemzeti és a közösségi védjegyoltalom területi kiterjedtségét illeti, amely különbség következik egyebekben a tényleges használat követelményét előíró, mindkét védjegytypusra alkalmazandó rendelkezések szövegéből (ítélet, 33. pont).

Ekképpen, egyrészt a KVR rendelet 15. cikkének (1) bekezdése aszerint rendelkezik, hogy „ha a jogosult a lajstromozástól számított öt éven belül nem kezdte meg a közösségi védjegy tényleges használatát a Közösségben az árujegyzekben szereplő árukkal és szolgáltatásokkal

¹⁷ A szöveg: ... A védjegyjogi irányelv 10(1) és 12(1) cikkei úgy kell értelmezni, hogy a tényleges használat azt jelenti, hogy a védjegyet alapvető funkciójának megfelelően használják. Ez pedig abban áll, hogy a védjegy garantálja azoknak az áruknak és szolgáltatásoknak a származását, amelyek vonatkozásában az be van jegyezve kizárólag annak érdekében, hogy létrehozza vagy megőrizze ezeknek az áruknak vagy szolgáltatásoknak a piacát; a tényleges használat nem jelent szimbolikus használatot, amely utóbbinak célja ezen védjegy által biztosított jogok megőrzése. Annak megállapítása alkalmával, hogy a használat tényleges-e, minden tényt és körülményt figyelembe kell venni annak tisztázása érdekében, hogy a védjegy kereskedelmi felhasználása tényleges-e, különösen, hogy az ilyen használat azt célozza-e, hogy az érintett kereskedelmi ágazatban fenntartsák vagy megteremtsék a védjeggyel megjelölt áruk és szolgáltatások piaci részesedését, tekintetbe véve az áruk és szolgáltatások természetét, a piac jellegét és a piaci használat mértékét és gyakoriságát... Ha a védjegy használata tényleges kereskedelmi cél érdekében történik, akkor az előzőekben közölt szempontokra figyelemmel még a védjegy minimális használata vagy egyetlen importőrnek a tagállamba történő importja is elegendő lehet a védjegyjogi irányelv értelmében történő tényleges használat megállapításához.

kapcsolatban, vagy ha az ilyen használatot öt éven át megszakítás nélkül elmulasztotta, a közösségi védjegyoltalomra alkalmazni kell az e rendeletben meghatározott jogkövetkezményeket, kivéve ha a jogosult a használat elmaradását kellőképpen igazolja”. Másrészt a védjegyjogi irányelv 10. cikke lényegében ugyanezen szabályt írja elő a nemzeti védjegyeket illetően, mindazonáltal úgy rendelkezik, hogy a tényleges használatnak „az érintett tagállamban” kell megvalósulnia (ítélet, 34. pont).

Ezen két védjegyrendszer közötti különbséget, ami a „tényleges használat” területi kiterjedtségét illeti, ezenfelül kiemeli a KVR 42. cikkének (3) bekezdése. Ez utóbbi előírja, hogy az ugyanezen cikk (2) bekezdésében említett szabály, azaz hogy felszólalás esetén a közösségi védjegy bejelentője kérheti annak igazolását, hogy a korábbi közösségi védjegy tényleges használat tárgya volt a Közösségben, egyaránt alkalmazandó a korábbi nemzeti védjegyekre „azzal az eltéréssel, hogy a Közösségben való használaton az abban a tagállamban való használatot kell érteni, amelyben a korábbi nemzeti védjegy oltalom alatt áll” (ítélet, 35. pont).

Mindazonáltal meg kell jegyezni, ahogyan a jelen ítélet 30. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a használat területi kiterjedtsége nem egy elkülönülő feltétele a tényleges használatnak, hanem ezen használatnak egyik tényezője, amelyet bele kell foglalni az átfogó elemzésbe, és a többi tényezővel egyidejűleg kell vizsgálni. E tekintetben „a Közösségben” kifejezés arra irányul, hogy meghatározza a valamely közösségi védjegy tényleges használata fennállásának elemzésénél irányadó releváns földrajzi piacot (ítélet, 36. pont).

Az előterjesztett kérdések megválaszolása érdekében azt kell meghatározni, hogy mit takar a KVR 15. cikkének (1) bekezdése szerinti „a Közösségben történő tényleges használat” fogalma (ítélet, 37. pont).

Ezen rendelkezés szövegezése nem tartalmaz semmilyen utalást a tagállamok területére vonatkozóan. Mindazonáltal, ezen rendelkezésből egyértelműen kiderül, hogy a közösségi védjegyet a Közösségben kell használni, ami azt jelenti másként fogalmazva, hogy a harmadik államokban történő használatot nem lehet figyelembe venni (ítélet, 38. pont).

A KVR 15. cikkének (1) bekezdésében található egyéb pontosítás hiányában azt az összefüggést kell figyelembe venni, amelybe ezen rendelkezés illeszkedik, valamint a szóban forgó szabályozás által létrehozott rendszert és az általa elérni kívánt célokat (ítélet, 39. pont).

Ami a KVR által elérni kívánt célokat illeti, a (2), (4) és (6) preambulumbekzdés együttes olvasatából következik, hogy a rendelet célja azon jogok territorialitása akadályának megszüntetése, amelyeket a tagállamok biztosítanak a védjegyjogosultaknak azáltal, hogy lehetővé teszik a vállalkozásoknak, hogy gazdasági tevékenységüket a Közösség méretéhez igazítsák, és azt akadály nélkül gyakorolhassák. A közösségi védjegy ennek megfelelően lehetővé teszi a jogosultja számára, hogy áruait vagy szolgáltatásait a Közösségben azonos módon azonosítsa, a határok tekintetbe vétele nélkül. Mindazonáltal azon vállalkozások, amelyek védjegyeiknek nem kívánnak közösségi szintű oltalmat biztosítani, választhatják a nemzeti védjegyek használatát anélkül, hogy kötelesek lennének védjegyeiket közösségi védjegyként bejelenteni (ítélet, 40. pont).

Céljainak megvalósításához az uniós jogalkotó a KVR (3) preambulumbekzdésével összefüggésben értelmezett 1. cikkének (2) bekezdésében előírta, hogy a közösségi védjegyoltalom egységes, ami abban nyilvánul meg, hogy a védjegyoltalom a Közösség egész területén egységes, és azonos hatállyal rendelkezik. A védjegy csak a Közösség egésze tekintetében lajstromozható, ruházható át vagy lehet róla lemondani, illetve képezheti megszűnést megállapító vagy törlést kimondó, illetve használatát tiltó határozat tárgyát (ítélet, 41. pont).

A közösségi védjegyrendszer célja tehát, ahogyan az a KVR (2) preambulumbekzdéséből megállapítható, hogy a nemzeti piaccal azonos feltételeket teremtsen a Közösség piacán. Ezen összefüggésben úgy tekinteni, hogy a közösségi védjegyrendszer keretében a tagállamok területének különös jelentőséget kell tulajdonítani, a jelen ítélet 40. pontjában meghatározott célok megvalósulását hiúsítaná meg, és sértené a közösségi védjegy egységes jellegét, ha a közösségi védjegyről szóló szabályozásban a tagállamok területének különös jelentősége volna (ítélet, 42. pont).

Kétségtelen, hogy a KVR módszeres vizsgálatából következik, hogy egyes rendelkezéseinek megfogalmazása egy vagy több tagállam területére hivatkozik. Mindazonáltal hangsúlyozni kell, hogy ezek az utalások különösen a nemzeti védjegyekkel való összefüggésben történnek. Ilyenek a közösségi védjegyekkel kapcsolatban a bíróság előtti keresetekkel kapcsolatos hatáskörre és eljárásra vonatkozó rendelkezések, valamint a nemzetközi lajstromozásra vonatkozó szabályok, míg a „Közösségben” kifejezést általában a közösségi védjegyoltalom által biztosított jogokkal kapcsolatban használják (ítélet, 43. pont).

A fenti megállapításokból következik, hogy annak értékelésénél, hogy fennáll-e a KVR 15. cikkének (1) bekezdése szerinti „tényleges használat a Közösségben”, az egyes tagállamok területének határait figyelmen kívül kell hagyni (ítélet, 44. pont).

Ezen értelmezést nem cáfolja sem az együttes nyilatkozat, amely szerint „a 15. cikk szerinti egyetlen tagállambeli használat a Közösségen belüli tényleges használatnak minősül”, sem a BPHH felszólalásra vonatkozó útmutatói, amelyek lényegében ugyanezen szabályt tartalmazzák (ítélet, 45. pont).

Egyrészt, ami az együttes nyilatkozatot illeti, az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy ha a tanácsi jegyzőkönyvben szereplő nyilatkozat semmilyen formában nem jelenik meg a másodlagos jog rendelkezésének szövegében, akkor az említett rendelkezés értelmezéséhez sem használható fel... (ítélet, 46. pont).

A Tanács és a Bizottság ezen nyilatkozata preambulumbekzdésében kifejezetten elismerte ezen korlátozást, amely szerint „a Tanács és a Bizottság nyilatkozatai nem képezik részét a jogszabályszövegnek, és nem gátolják, hogy az EU Bírósága az utóbbit értelmezze” (ítélet, 47. pont).

Másrészt, ami a BPHH útmutatásait illeti, fel kell hívni arra a figyelmet, hogy ezek az uniós jogi rendelkezések értelmezésénél nem jelentenek kötelező jogi aktusokat (ítélet, 48. pont).

Ugyanígy nem lehet helyt adni azon állításnak, amelyet a jelen eljárásban az egyes észrevételeket benyújtó érdekelték tettek, miszerint valamely közösségi védjegy használatának

területi kiterjedtsége semmilyen esetben sem korlátozható egy tagállam területére. Ez az állítás a KVR 112. cikke (2) bekezdésének *a*) pontján alapul, amelynek értelmében lehetőség van valamely közösségi védjegy nemzeti védjegybejelentéssé való átalakítására, amennyiben a közösségi védjegyoltalom használat miatt megszűnt, ha „abban a tagállamban, amelynek tekintetében az átalakítás iránt kérelmet nyújtottak be, a közösségi védjegynek e tagállam jogszabályai szerinti tényleges használatnak minősülő használatát már megkezdték” (ítélet, 49. pont).

Márpedig, bár kétségtelenül elvárható, hogy ahhoz, hogy „tényleges használatnak” minősüljön, valamely védjegy használatának – mivel szélesebb területi oltalmat élvez, mint egy nemzeti védjegy – egyetlen tagállam területét meghaladó területen kellene megvalósulnia, nem kizárt, hogy bizonyos körülmények fennállása esetén az árujegyzékben szereplő áruk vagy szolgáltatások tekintetében lajstromozott közösségi védjegy piaca ténylegesen kizárólag egy tagállam területére korlátozódik. Egy ilyen eset fennállása esetén az ezen a területen megvalósuló közösségi védjegyhasználat egyidejűleg megfelelhet a közösségi védjegy és a nemzeti védjegy tényleges használata feltételének (ítélet, 50. pont).

Ahogy azt a főtanácsnok indítványa 63. pontjában kiemelte, csak abban az esetben van lehetőség a közösségi védjegy nemzeti védjeggyé való átalakítására a KVR 112. cikke (2) bekezdésének *a*) pontjában szereplő kivétel alkalmazásával, ha a nemzeti bíróság, figyelemmel az ügy valamennyi körülményére, azt állapítja meg, hogy az egy tagállamban való használat nem volt elegendő a Közösségben való tényleges használat megalapozásához (ítélet, 51. pont).

Az EU Bírósághoz észrevételeket benyújtó egyes érdekeltek előadják azt is, hogy még ha a belső piac tekintetében a tagállamok határai figyelmen kívül is maradnak, a közösségi védjegy tényleges használatának feltétele előírja, hogy a védjegyet a Közösség területének jelentős részén használják, amely terület megfelelhet egy tagállam területének. Ezen feltétel következik analógia útján a C-375/97 sz., a General Motors-ügyben hozott ítélet 28. pontjából,¹⁸ a C-328/06 sz., a Nieto Nuño-ügyben hozott ítélet 17. pontjából,¹⁹ valamint a C-301/07 sz., a PAGO-ügyben hozott ítélet 27. pontjából²⁰ (jelen ítélet, 52. pont).

¹⁸ A szöveg: ...az a körülmény, hogy a korábbi védjegy használatának bizonyítására kizárólag egy ügyfél részére történt eladások vonatkozásában került sor, még nem zárja ki *a priori* e használat tényleges voltát, noha abból egyértelműen következik, hogy a védjegy nem volt jelen a spanyol terület jelentős részén, amelyen oltalom alatt áll. Hiszen, amint arra a BPHH felhívja a figyelmet, a használat területi kiterjedtsége csak egyike azon tényezőknek, amelyeket figyelembe kell venni annak megállapítása során, hogy tényleges használatról van-e szó.

¹⁹ A szöveg: A védjegyjogi irányelv 5(2) cikke értelmében a területi feltétel teljesülését az jelenti, ha a védjegy a tagállamban jó hírnevet élvez. Minthogy a közösségi rendelkezések e vonatkozásban nem tartalmaznak meghatározást, nem lehet azt igényelni, hogy a védjegy a tagállam egészében jó hírnévvel rendelkezzen, elegendő, ha a jó hírnév annak egy lényeges részében fennáll.

²⁰ A szöveg: Közösségi előírás hiányában semmiképpen sem lehet azt igényelni, hogy a jó hírnév a tagállam egész területére kiterjedjen, elegendő, ha az a tagállam lényeges részében fennáll (vö. CHEVY–General Motors C-375/97 ügy, 28. pont).

Ezen érvelésnek sem lehet helyt adni. Egyrészt az említett ítélkezési gyakorlat azon rendelkezések értelmezésére vonatkozik, amelyek a Közösségben vagy valamely tagállamban lajstromozott jó hírnevű vagy közismert védjegyeknek széles körű oltalmat biztosítanak. Márpedig ezen rendelkezéseknek a tényleges használat követelményétől eltérő céljuk van, amely eredményezheti a felszólalás elutasítását vagy még a védjegyoltalom megszűnését is, ahogy arról többek között a KVR 51. cikke rendelkezik (ítélet, 53. pont).

Másrészt, bár ésszerű elvárni, hogy valamely közösségi védjegyet a nemzeti védjegyekhez képest nagyobb területen használjanak, nem szükséges, hogy ezen használat földrajzilag kiterjedt legyen ahhoz, hogy tényleges használatnak minősüljön, mivel egy ilyen minősítés függ ez érintett piacon a szóban forgó áru vagy szolgáltatás tulajdonságaitól (lásd analógia útján, ami a használat mennyiségi jelentőségét illeti, a fent hivatkozott Ansul-ügyben hozott ítélet 39. pontját²¹ – jelen ítélet, 54. pont).

Következésképpen, mivel a védjegy tényleges használatának mérlegelése azon tények és körülmények összességétől függ, amelyek bizonyítják, hogy ezen védjegy kereskedelmi használata lehetővé teszi, hogy az árujegyzékében szereplő áruk vagy szolgáltatások tekintetében piaci részesedést teremtsen meg vagy tartson fenn, *a priori* lehetetlen meghatározni absztrakt módon, milyen területi kiterjedtséget kell megjelölni annak meghatározása végett, hogy a szóban forgó védjegy használata tényleges-e vagy sem. Következésképpen tehát nem állapítható meg egy olyan minimumszabály, amely nem tenné lehetővé a nemzeti bíróságnak, hogy az előtte folyó jogvita körülményeinek összességét mérlegelje (lásd analógia útján a fent hivatkozott La Mer Technology-ügyben hozott végzés 25.²² és 27.²³ pontját, valamint

²¹ Részletesen vö. *Vida*: i. m. (5).

Az ítélet 27. pontjának szövege: Területi szempontból a jó hírnévre vonatkozó feltétel akkor teljesül, ha a közösségi védjegy a közösség területének jelentős részében jó hírnevet élvez [analógia útján lásd a CHEVY- (General Motors-) ügyben hozott ítélet 18. pontját – ezen ítélet, 27. pont].

²² Részletesen vö. *Vida*: i. m. (5), p. 136.

Az ítélet 39. pontja: Az eset körülményeinek vizsgálata ezért indokolttá teheti, hogy különösen a vonatkozó áru vagy szolgáltatás fajtáját, az adott piac jellegzetességeit és a védjegy használatának gyakoriságát figyelembe vegyék. Ezért a védjegy használatának nem mindig kell nagymérvűnek lennie ahhoz, hogy a használatot „ténylegesként” lehessen minősíteni, minthogy az ilyen minősítés a vonatkozó árukra és szolgáltatásokra az adott piacon betöltött szerepétől függ.

²³ A szöveg: Ilyen körülmények között nem lehetséges *a priori* és elvontan meghatározni, hogy milyen mennyiségi határt kell választani annak meghatározásához, hogy a használat tényleges-e vagy sem. A védjegyjogi irányelv alapján nem állítható fel egy olyan *de minimis* szabály, amely a nemzeti bíróságok számára lehetővé tenné, hogy azt irányadónak tekintsék, és ne tegye lehetővé, hogy az összes körülményt mérlegeljék.

a fent hivatkozott Sunrider kontra OHIM-ügyben hozott ítélet 72. pontját²⁴ – jelen ítélet, 55. pont).

Ami a jelen ügyben szereplő közösségi védjegy használatát illeti, az EU Bírósága nem rendelkezik azon tényállási elemekkel, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az előterjesztő bíróságnak pontosabb választ adhasson, ami a szóban forgó védjegy tényleges használatának fennállását vagy fennállásának hiányát illeti... (ítélet, 56. pont).

Az előterjesztett kérdésekre tehát azt a választ kell adni, hogy a KVR 15. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy ezen rendelkezés értelmében valamely védjegy esetén a „Közösségben történő tényleges használat” követelményének mérlegelésekor a tagállamok területének határait figyelmen kívül kell hagyni (ítélet, 57. pont és rendelkező rész 1. pont).

A KVR 15. cikkének (1) bekezdése szerint valamely közösségi védjegy akkor képezi „tényleges használat” tárgyát, ha alapvető rendeltetésének megfelelően és annak érdekében használják, hogy az árujegyzékében szereplő áruk vagy szolgáltatások tekintetében a Közösségben piaci részesedést teremtsen meg, vagy tartson fenn. A kérdést előterjesztő bíróság feladata mérlegelni, hogy az alapügyben a feltételek teljesültek-e, figyelemmel a releváns tényállásbeli elemekre és körülményekre, mint többek között a szóban forgó piac jellegzetességei, a védjegy árujegyzékében szereplő áruk vagy szolgáltatások természete, a használat területi kiterjedtsége és mennyiségi jelentősége, valamint a használat gyakorisága és rendszeressége (ítélet, 58. pont és rendelkező rész, 2. pont).

Az EU Tanácsának és Bizottságának állásfoglalása, valamint a BPHH közleménye

Az EU Bíróságának ítéletére tekintettel a BPHH módosította a Közösségi védjegyek használatának bizonyítása kézikönyvét (*Manuel on Proof of Usage*) a következők szerint:²⁵

²⁴ A szöveg: Következésképpen nem lehetséges már kiindulásként, elvont módon meghatározni, milyen mennyiségi határ átlépése szükséges ahhoz, hogy a használatot ténylegesnek lehessen tekinteni, vagy sem. Vagyis nem lehet felállítani olyan *de minimis* szabályt, amely megakadályozza, hogy a BPHH vagy kereset indítása esetén az Elsőfokú Bíróság az elé utalt jogvita körülményeit összességükben értékelhesse. Így, amennyiben valós kereskedelmi igazolást nyer, a jelen ítélet 70. pontjában foglalt feltételek esetén minimális használat is elegendő lehet ahhoz, hogy tényleges használat meglétét lehessen megállapítani (72. pont).

Végül pedig a felperes Bundesgerichtshof által, a VITAFRUT védjegytől eltérő védjegy ügyében hozott ítéletből eredő érvével kapcsolatban, amint az a jelen ítélet 70–72. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból következik, egy védjegy használata tényleges jellegének értékeléséhez az adott ügy körülményeinek összességét kell tekintetbe venni, és nem lehetséges kiindulásként, elvont módon meghatározni, hogy milyen mennyiségi határ átlépése szükséges ahhoz, hogy a használatot ténylegesnek lehessen tekinteni. Következésképpen két egymástól eltérő ügyben az eljáró bíróságok eltérő módon értékelhetik az előttük hivatkozott használat tényleges jellegét, még akkor is, ha e két használat hasonló üzleti forgalommal jellemezhető (77. pont).

²⁵ BPHH Online Newsletter 04-2013 (2013. április 26.).

- a közösségi védjegyek tényleges használatának vizsgálatánál a területi határokat figyelmen kívül kell hagyni,
- az EU Tanácsa és Bizottsága által a KVR 15. cikkének értelmezése tárgyában kiadott 10. sz. közös nyilatkozat hatályát veszítette,
- a tényleges használat fennállását az eset körülményeire tekintettel (*case-by-case basis*) kell vizsgálni.

Kommentárok

Nézetem szerint a perösszefoglaló az EU Bírósága ítéletének „előszele”. Ezzel magyarázható, hogy a szakmai kedélyeket különösen foglalkoztató ügyekben már az ítélethozatal megelőzően állásfoglalások olvashatóak.

Az ítélethozatal megelőzően a főtanácsnok perösszefoglalóját elemző tanulmányt írt *Slopek* és *Fritzsche*²⁶ ügyvéd.

Ebben kiemelik, hogy *Sharpston* főtanácsnok álláspontja szerint „a Közösségben történő tényleges használat” egységes és oszthatatlan fogalmat képez. Megjegyzik, hogy a főtanácsnok a KVR 15. cikke (1) bekezdésének létrejöttével, történeti előzményeivel alig foglalkozott (*wenig Kopfzerbrechen*), amire szerintük nem is volt szükség, hiszen a vizsgált jogi norma rendszertani elhelyezése, valamint a szabályozás célja kellőképpen világos. Különösképpen helyeslik, hogy a perösszefoglaló egyértelműen állást foglal a sematikus, a tagállamok határaihoz igazodó elbírálás ellen.

A főtanácsnok állásfoglalása bizonyára csalódást okozott azoknak, akiknek az volt a meggyőződésük, hogy egyetlen tagállamban történő használat kielégíti a közösségi védjegy fenntartásával szemben támasztott követelményeket. De azoknak is csalódást okozott a perösszefoglaló, akik úgy vélekedtek, két vagy három tagállamban történő használat minden esetben megfelel a közösségi védjegy használatával szembeni elvárásoknak.

Ezekkel a sematikus nézetekkel szemben a főtanácsnok perösszefoglalójából a gazdasági szemléletmód olvasható ki. Ez a használat terjedelmét tekinti mércének, amely utóbbi köztudottan nem áll túl magasan. Nézetük szerint ez a felfogás meglehetősen nagy jogbiztonságot fog eredményezni, anélkül, hogy az eset körülményei alapján történő rugalmas elbírálásról le kellene mondani.

Amint a korábbiakban említettem, az EU Bírósága előtti eljárásban a magyar kormány képviselői is részt vettek. Ezért az ítélet kommentátorai közül a *Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala*²⁷ rövid kommentárját említem először. Ez azzal üdvözli az ítéletet, hogy az megerősítette és visszaigazolta a C City Hotel-ügyben hozott MSZH-határozatot, valamint

²⁶ D. E. F. Slopek, S. Fritzsche: Die ernsthafte Markenbenutzung „in der Gemeinschaft” – Die Schlussanträge der Generalanwältin in der Vorlagesache ONEL/OMEL. MarkenR, 2012, 9. sz., p. 360.

²⁷ SZTNH e-hírek, 2013. február 23.

fő megállapításaiban megegyezik a magyar kormánynak az (itt ismertetett) ügyben mind írásban, mind a tárgyaláson képviselt álláspontjával.

Az ítélethozatalt követően először *J. Bogatz*²⁸ írt rövid kommentárt. Ebben azt mondja, hogy ezek után már nem lehet mindig abból kiindulni, hogy az egyetlen tagállamban realizált használat elegendő. Célszerű ezért, ha a védjegyjogosult alaposan átgondolja védjegybejelentési stratégiáját, s ha csupán egyetlen kisebb tagállamban tervezi a védjegy használatát, akkor beéri a nemzeti védjeggyel.

A német *O. Sosnitza*²⁹ professzor kommentárját azzal vezeti be, hogy az ítélet nemcsak tárgyyszerű, de annak indokolása is meggyőző, valamint megfelelően illeszkedik az EU Bíróságának gyakorlatába. Az ítélet a „tényleges használat” fogalmát mint önálló uniós jogi fogalmat kezeli, amelyet egységesen és a védjegy alapvető funkciójának, a származást jelző funkciónak megfelelően kell értelmezni. A használat komolyságát ennek megfelelően valamennyi tény és körülmény figyelembevételével kell vizsgálni, így különösen a ráfordításokat, amelyek az érintett ágazat szempontjából indokoltnak tekinthetők.

Nem meglepő a 10. sz. nyilatkozat elutasítása. Az ilyen jellegű politikai kinyilatkoztatásoknak (*Nebelkerzen*) ugyanúgy nincs kötelező ereje, akárcsak a BPHH által kiadott irányelveknek sem. Ha az uniós jogalkotó az ilyesfajta előírásokhoz jogi hatályt kíván fűzni – és ezt az akaratát politikailag is keresztül tudja vinni – akkor azokat legalábbis a védjegyjogi irányelv preambulumaiba kellene felvetetnie.

A jogvita során egyesek a PAGO-ügyben hozott ítéletre hivatkoztak, s szerintük a tényleges használat felöleli az egyetlen ország területére korlátozódó használatot is. Az EU Bírósága ezt az érvet is meggyőzően cáfolta azzal, hogy a KVR 15. és 9. cikke teljesen eltérő célokat követ.

Mindez azt eredményezi, hogy nem lehetséges előre és elvontan megállapítani, hogy milyen nagyságú terület legyen irányadó ahhoz, hogy a használat minimális mértéke megállapítható legyen. Következésképpen az eljáró nemzeti bíróságnak kell a feltárt tényállás alapján ezt a kérdést az eset körülményeire tekintettel megválaszolnia.

A jogbizonytalanságból eredő hátránnyal szemben áll a rugalmas elbírálás lehetősége. Vigasztaló lehet az a tudat is, hogy a jogfenntartó használattal szembeni követelmények vonatkozásában a bírósági gyakorlat tendenciózusan alacsony elvárásokat támaszt. Mindezek alapján megállapítható, hogy a releváns feltételek összessége (*Gesamt-Mix*) szerint egyetlen tagországban történő intenzív használat éppen úgy kielégítő lehet, mint egy több tagállam területén történő szerényebb használat. Ezenfelül tény, hogy a pusztán egy tagállam területén túl terjeszkedő használat vagy egy tagállamban történő egyszerű (*flächendeckende*) használat nem jelenti a közösségi védjegy tényleges használatát.

²⁸ GRUR-Prax, 2013, p. 8.

²⁹ GRUR, 2013, p. 185.

Az itt ismertetett kommentár mellett *Sosnitza*³⁰ egy nagyobb lélegzetű – a közösségi védjegy megszerzéséről és fenntartásáról szóló – tanulmányában még egyszer visszatér az itt tárgyalt ítéletre, s abban a használat territorialitásával kapcsolatban még további megjegyzéseket tesz.

Megemlékezik arról, hogy a BPHH-hoz hasonlóan néhány német bíróság, így a Hamburgi, valamint a Düsseldorf Fellebbviteli Bíróság³¹ is a közösségi védjegynek egy tagállamban történő használatát kielégítőként fogadta el. Az EU Bírósága ezzel szemben most már világosan kimondta, hogy a használat területiális aspektusa csupán az egyik szempont, amit a tényleges használat értékelésénél figyelembe kell venni.

Az ítélet alapján kézenfekvő, hogy a közösségi védjegy határokon átnyúló használata se nem szükséges, se nem elegendő. Ugyancsak nem lett volna célravezető a tagállamok számának minimalizálása sem: ez ugyanis adott esetben a kisebb tagállamokban történő védjegyhasználat esetén előnyös lett volna, a nagyobb tagállamok vonatkozásában ugyanakkor hátrányos. Így például a közösségi védjegynek „a két tagállamban való használata elégséges” nézet érvényesülése esetén a Belgiumban és Luxemburgban történő használat elegendő lett volna, ugyanakkor a Franciaországban vagy Németországban, azaz egyetlen tagállamban történő védjegyhasználat nem lett volna elfogadható. E gyakorlati hátrányok mellett az országhatárokhoz fűződő használati követelmény ellentétes lett volna az egységes közös piac elvével is. Hiszen, ha az Európai Unió belső piaca egységes, akkor a tagállamok határainak a közösségi védjegy használata vonatkozásában sem indokolt relevanciát tulajdonítani.

Az angol *Nurton*³² az üzleti világ számára írt rövid kommentárjában ugyancsak azt emeli ki, hogy az ítélet nem követte a CHEVY-(General Motors), valamint a PAGO-ügyre alapított érvelést, utalva arra, hogy azokban a jó hírnév bizonyítása volt a tét, és hogy a védjegy jogi irányelv idevonatkozó rendelkezései más célt követnek, mint a KVR 15. cikke, amely az uniós védjegy használatának területi terjedelméről rendelkezik.

Megjegyzi, hogy az EU Bírósága elzárkózott a *de minimis*-szabály felállításától, s sajnálkozik, hogy az nem dolgozott ki még részletesebb szempontokat (*it did not elaborate on the circumstances*).

*Dr. Gonda Imre*³³ átfogó előadásában az ítélet következményeit két szempontból értékelte: egyrészt a jogkereső közönség, másrészt a hatóságok nézőpontjából.

A jogkereső közönség számára azt a tanulságot vonta le, hogy az ítélet elvetette a korábbi „mechanikus” vagy leegyszerűsítő jogalkalmazást (jogi formalizmust), és mindig az adott védjegyügy körülményeitől tette függővé a „ténylegesség” megítélését. Ez többletfeladato-

³⁰ *Olaf Sosnitza*: Erwerb und Erhalt von Gemeinschaftsmarken. GRUR, 2013, p. 105 (109).

³¹ Ezeknek a bíróságoknak az ügyforgalma védjegyügyekben különösen nagy.

³² *J. Nurton*: Use in a Member State might be enough – CJEU rules in ONEL case. Managing Intellectual Property, 2012. december 19.

³³ *Dr. Gonda Imre*: A CTM tényleges használatának területi dimenziója – élet az ONEL ítélet után. INTA Fórum, Budapest, 2013. január 24.

kat eredményez a jogosultak, a kérelmezők és a hatóságok oldalán egyaránt. A mechanikus szemlélet mellőzése ugyanakkor az EU Bírósága ítéletének bírálatát eredményezte; a fő ellenérv, hogy az ítélet nem egyértelmű. Többen a BPHH korábbi gyakorlatának megerősítését vélik felfedezni az ítéletben.

A hatósági reakciók vonatkozásában az a véleménye, hogy várhatóan a tagállamok védjegyhivatali gyakorlatukat az ítéletben foglaltakhoz fogják igazítani. Ugyanakkor fennáll annak veszélye, hogy a tagállamokban eltérően fogják az ítéletet értelmezni, amit célszerű volna elkerülni. Az egységes jogértelmezés egyik hatékony eszköze lehet a BPHH konvergenciaprogramja, aminek célja egységes gyakorlat kialakítása és annak promóciója az Európai Unióban.

*Folner, Gielen, Péters és Wellens*³⁴ kommentárja szerint az ítélet alapján most már világos, hogy a közösségi védjegy egységes jellege nem jelenti szükségszerűen (*dictate*) azt, hogy a védjegyet az Európai Unió valamennyi tagállamában használni kellene. Ezenfelül a közösségi védjegyre alapított jogok érvényesítése előtt célszerű, ha a tulajdonos alaposan megvizsgálja, hogy milyen piacokon és milyen terjedelemben képes a saját védjegyének használatát bizonyítani.

*Bolter és Dickson*³⁵ az ítélet alapján a közösségi védjegy használatával kapcsolatban ellenőrző kérdéseket fogalmaz meg. Nevezetesen:

1. Azonosítandó a közösségi védjegy által lefedett áruk és szolgáltatások piaca?
2. Egy vagy több tagállamban használják-e a közösségi védjegyet? Ha nem, úgy a közösségi védjegy egyetlen tagállamra korlátozódik-e?
3. Szolgálja-e a 2. pont szerinti használat a szóban forgó áruk vagy szolgáltatások származására való utalást?
4. A 3. pont szerinti használat a közösségi piacon való részesedés megszerzését vagy fenntartását szolgálja-e?

Ha a 2–4. kérdésre nem sikerült igenlő választ adni, akkor valószínűtlen, hogy a közösségi védjegy tényleges használata megállapítható legyen.

*Van der Laan*³⁶ arról számol be, hogy a Benelux Szellemi Tulajdon Hivatalának elutasító határozata mind Hollandiában, mind más országokban számos bírálatot váltott ki. Ennek egyik oka az volt, hogy ezáltal fennáll annak a veszélye, hogy megszüntetik a lehetőséget, hogy a közösségi védjegy egyetlen országban történő használata elfogadható legyen. A másik, ezzel ellentétes ok az volt, hogy sokan (már korábban is) úgy gondolták, hogy a közösségi védjegynek egyetlen országban történő használata nem kielégítő.

³⁴ *F. Folner, Ch. Gielen, Ph. Péters, V. Wellens*: EU Court of Justice: genuine use of CTMs – where? Lexology, 2012. december 20.

³⁵ *N. C. A. Bolter, G. Dickson*: CJEU suggests use in multiple member states is a factual, though not a legal, necessity for most Community trade marks. Lexology, 2012. december 20.

³⁶ *K. van der Laan*: Territorial borders of member states should be disregarded in assessment of genuine use of a community trademark. Lexology, 2013. január 11.

*Stanes*³⁷ azt mondja, hogy valójában próbaper zajlott, amit belga ügyvédek konstruáltak (*cooked up*). Az ítélet által felállított követelmények inkább minőségi, semmint mennyiségi jellegűek, nevezetesen a pusztán területiális megközelítés elvetése. Tény, hogy az olyan védjegytulajdonosok számára, akik pusztán az USA-ban értékesítenek, az eddigi gyakorlat előnyös volt.

Groebel és *Mehler*³⁸ szerint nem meglepő, hogy az EU Bírósága elvetette a tényleges használatnak a tagállamok határaihoz való kötése statikus koncepcióját. Hiszen a tagállamok méretei igen jelentősen különböznek. A tagállamok határaihoz igazodó koncepció a nagyobb tagállamok számára kedvezőtlenebb lett volna, az ítéletben tükröződő rugalmas megoldás ezt küszöböli ki.

White,³⁹ az *Intellectual Property Magazine* főszerkesztőjének helyettese a lap első oldalán számol be az ítéletről, és idézi *H. Guise* véleményét, aki szerint az üzleti világnak ezek után jobban át kell gondolnia, ha a nemzeti védjegyek helyett közösségi védjegyet választ. A Közösségben történt tényleges használat bizonyítása ugyanis némileg komolyabb lesz, mintha csak egyetlen tagállamban történt használatot kellene bizonyítani. Ez azért is nehezebb lesz, mert a piac megszerzésére vagy fenntartására való törekvés bizonyítása kiterjed majd az egész Európai Unióra, s nem korlátozódik egyetlen tagállamra.

E nagyobb fokú bizonytalanság ellenére a védjegyjogosultak számára nagy segítséget jelent, hogy az EU Bírósága kiküszöbölte annak lehetőségét is, hogy a közösségi védjegyet több országban legyen szükséges használni. Az ítélet tehát a különféle szempontok és érdekek egyensúlyát biztosítja.

*Little*⁴⁰ az ügy rövid ismertetését követően az ítélet jelentőségét hangsúlyozza, majd néhány ismert szakembert szólaltat meg.

V. von Bomhard megjegyzi, hogy a közösségi védjegy fenntartása elvileg akkor is lehetséges, ha azt csak egyetlen tagországban használják. Ez megfelel mind a BPHH, mind a legtöbb tagállam közösségi védjegy bírósága gyakorlatának A főszabály, miszerint az egyetlen országban történő használat nem elegendő, alighanem azt fogja eredményezni, hogy a hivatalok, valamint a bíróságok a közösségi védjegy tényleges használatának igazolására több bizonyítékot fognak igényelni, mint ahogy az *Ansul*- és a *LA MER*-ügyben hozott ítélet, illetve határozat alapján eddig tették.

A. Bos, az *ONEL* ügyvédje arra emlékeztet, hogy a közösségi védjegy használatának területiális aspektusa nem önálló használati feltétel, ezért a tagállamok határait ebben a vonatkozásban figyelmen kívül kell hagyni. Ha pedig az eljáró bíróság úgy látja, hogy a közösségi

³⁷ *Simon Stanes*: CJEU decides on „business as usual” after *ONEL* a fight. Lexology, 2013. január 25.

³⁸ *M. F. X. Groebel, U. Mehler*: European Union Court of Justice’s decision in the *ONEL/OMEL* case – how much use is „genuine”? Lexology, 2013. január 25.

³⁹ *C. White*: *Onel* ruling: bar for CTM genuine use raised by the CJEU. I.P.M., 2013.

⁴⁰ *T. Little*: Talking point: The *Onel* decision. *World Trademark Review*, 2013. április/május.

védjegyet csupán a piac egy kicsiny szektorában használják, akkor helye lehet a védjegyetlen egyetlen országra történő korlátozásának (más szóval a nemzeti védjeggyé való átalakításnak – *Vida S.*). Neki is az a véleménye, hogy a tényleges használat bizonyítása ezentúl jóval nehezebb lesz.

A. Hall szerint az ítéletnek az az üzenete, hogy „Ha nem kereskedsz közös piaci dimenziókban, akkor a közösségi védjegyet sem neked találták ki”.

Ch. Benson azt hangsúlyozza, hogy a közösségi védjegyek tulajdonosainak érdemes védjegyportfóliójukat felülvizsgálni: vajon az kielégíti-e a tényleges használattal szemben támasztott követelményeket. Másrészt ha a bejelentő a tervezett védjegyet csak egy vagy két országban szándékozik használni, jobban teszi, ha nemzeti védjegybejelentéseket nyújt be.

H. Guise azt mondja, hogy neki tetszik az ítélet. Megjegyzi, hogy lényeges különbség van a kontinentális és az angolszász bíró hozzáállása tekintetében. A brit bíró ugyanis esetről-esetre mérlegel, ezzel szemben a kontinentális bírósági gyakorlatot az jellemzi, hogy elvont elvek kidolgozására törekszik, amelyek lehetőleg függetleníthetők is a konkrét ügytől.

A kontinentális joggyakorlat nézőpontjából az ítélet kellőképpen kiegyensúlyozott, hiszen régi problémára ad választ: az egyetlen országban használt, helyi jelentőségű közösségi védjegy ne gyakorolhasson záró hatást az Európai Unió egész területére. Ilyen esetekre az ítélet lehetőséget biztosít az oltalom megszüntetése melletti érvelésre. Ugyanakkor az ítélet elkerüli az olyan szerencsétlen jogértelmezést is, mintha több országban lenne szükséges a közösségi védjegy használata.

Észrevételek

1. Ilyen nagyszámú kommentár ismertetését követően csupán annyit jegyzek meg, hogy az ítélet fontos fejezete, de nem végleges lezárása a használat területi terjedelme kérdésében folyó vitának. Bizonyára számos alkalma lesz még a tagállamok hatóságainak, bíróságainak, valamint az EU Bíróságának is konkrét ügyek kapcsán a kérdést vizsgálni.

2. A megoldás vonatkozásában emlékeztetni kívánok arra, hogy a *Max Planck-tanulmány*⁴¹ konkrét jogszabályi megoldást is javasolt. Ennek lényege,

– ha a nemzeti védjegyet az EU azon részétől távol eső országban használják, amely utóbbiban a közösségi védjegy használata csekély mértékű, és

– a közösségi védjegyet legalább 15 éve lajstromozták, és

– a nemzeti védjegyet jóhiszeműen jelentették be,

akkor ebben az országban a koegzisztencia megengedhető.

3. Figyelemre méltó, hogy kivételesen az egyetlen tagországban történő használat is kielégítheti a jogfenntartó használat követelményeit.

⁴¹ Vö. *dr. Vida Sándor*: Védjegyjog az európai gazdaságban. Jelentés az EK Bizottsága számára. Védjegyvilág, 2011. 2. sz., p. 17.

4. Jogtudományi, illetve módszertani szempontból említésre érdemesek az ítéletben olvasható analógiahivatkozások, nevezetesen a 33., 52., 54., 55. pontban a nemzeti védjegyek tekintetében követett megoldásoknak analógia útján a közösségi védjegyre, illetve a vonatkozó joghatásokra való transzponálása. E tekintetben csak annyit jegyzek meg, hogy nézetem szerint az analógia szorosabb kötöttséget jelent a hivatkozott jogi megoldáshoz, mint a precedens.⁴²

5. A Hágai Törvényszéknek (esetleg a Benelux Szellemi Tulajdon Hivatalának) ezek után alaposan fel kell tárnia a tényállást, tisztázni, hogy a hollandiai használat kellőképpen intenzív volt-e, tehát mindazokat a körülményeket, amelyek indokolhatják, hogy a jogfenntartó használat elismerésének kivételes esete fennforog-e vagy sem. „Ámbár meglehet, hogy erre nem is kerül sor, mivel úgy hírlík, hogy a felek között egyezségi tárgyalások folynak.”

6. Végül egy érzelmi töltetű megjegyzés: örvendetesnek tartom, hogy a magyar kormány képviselői részt vettek a bírósági eljárásban, de még inkább azt, hogy abban aktív cselekvőként, azaz nemcsak *participant*, hanem *actor* minőségben. Általánosabban fogalmazva, ezzel másokkal együtt pozitívan működtek közre a közösségi jogalkotásban, azaz az EU Bíróságának jogértelmező tevékenységében, nem hagyva figyelmen kívül a nemzeti érdekérvényesítés szempontjait.

⁴² Részletesebben vö. *dr. Vida Sándor*: „Precedensek” az EU Bírósága gyakorlatában. Jogtudományi Közlemény, 2013, 2. sz., p. 53.